

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת קרח תשפ"א

ויקח קרח (ט"ז. א')

פירש רש"י לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וכו', דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים ע"כ. הרמב"ן פירש עוד שלקח עצה בלבו להקהל על משה, ובשם האבן עזרא הביא שלקח את דתן ואבירם, וכמבואר בהמשך הפסוק, והוא כעין פירוש השני ברש"י, [וי"א שהוא שילם להם כסף ועי"ז לקחם].

נחלקו הראשונים מתי היה המעשה דקרח, באבן עזרא כתב וז"ל זה היה במדבר סיני כאשר נתחלפו הבכורים ונבדלו הלויים, כי חשבו ישראל שמשה אדונינו עשה מדעתו לתת גדולה לאחיו ואעי"פ שאי"ז כסדר, [דהרי זה מיד אחרי מתן תורה], מ"מ אין מוקדם ומאוחר בתורה ע"כ. אמנם הרמב"ן כתב דהיה מיד לאחר מעשה מרגלים, וכמו הסדר המבואר בתורה, אלא דקשה דמה הטעם דרק עכשיו התלוננו, ולא התלוננו במדבר, וביאר הרמב"ן וז"ל והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים ונצלו בתפילתו של משה וכו', והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואילו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו וכו', אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו המרגלים לא התפלל משה עליהם, ולא בטלה הגזירה וכו', אז היתה נפש כל העם מרה, והיו אומרים בליבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו, וחשב כי ישמעו אליו העם עכ"ל הרמב"ן. ומה שכתב שכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם, קשה דהא מפורש להדיא בפסוקים שהתפלל, אך באמת הרמב"ן בפרשת שלח (י"ד. י"ז) האריך שמשה רבינו ע"ה לא התפלל שימחה עוונם לגמרי אלא רק שלא ימותו בבת אחת עי"ש, וזהו כוונתו כאן.

בן יצהר בן קהת בן לוי (שם)

פירש רש"י ולא הזכיר בן יעקב שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם ע"כ. וצ"ע הענין בזה שבקש "שלא יזכר שמו", וביאר מרן הגרא"מ שך צ"ל [וכי"כ באור החיים] דכל מדה בין טובה בין רעה היא באה מהאבות, ובקש שלא יזכירו שמו, היינו לומר שהמדות של קרח לא באו ממנו.

דתן ואבירם (שם)

פירש רש"י באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, אמר להם חייבת, התחילו לשחוק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה לו, שכולה תכלת לא תפטור את עצמה ע"כ. וצ"ע מה סברו, והרי בציצית בעיני נמי חוטי לבן וכיצד התכלת תפטור, ועי"ע בפירוש מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א למסכת ציצית (ארגמן הל"ז) מש"כ בזה.

ודתן ואבירם (שם)

פירש רש"י ומה ראה קרח לחלק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל וכו'. הראשונים דנו מה היתה טענתו של כל אחד כנגד משה. טענת קרח מבואר ברש"י שהוא על כך שאליצפן קיבל את הנשיאות ולא קרח וכי"כ הרמב"ן, ובאבן עזרא כתב שהוא על כך שהבכורה נתנה ללויים במקום הבכורים, וקרח היה בכור, וטענת דתן ואבירם יעוין באבן עזרא שהיא על כך שהעבירו את הבכורה מראובן אביהם ונתנה ליוסף, וברמב"ן תמה דהא יעקב נטלה מראובן, ומה הטעם שהתלוננו על משה, [ואולי י"ל שטענו שלענין העבודה הם הבכורים], ולכך פירש שטענתם על כך שהביאם למות במדבר, וכמבואר בפסוק. ועי"ע במלבי"ם.

וטענת המאתיים וחמישים איש, יעוין במלבי"ם שכתב שהתלוננו שמכיון שהם נשיאי העדה היה למשה להועץ בהם.

ויקהלו על משה ועל אהרן וגו' (ט"ז. ב')

הנה כל אלו שבאו יחד עם קרח לכל אחד היה טענה אחרת נגד משה, [וכנ"ל לעיל בסמוך], ומ"מ נקהלו כולם יחד, וכן רואים בהרבה מחלוקות שאפילו שלכל אחד יש טענה אחרת כנגד השני, מ"מ מתאגדים יחד.

ובמלבי"ם ביאר מה שכתוב כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ואם אינה לשם שמים אין סופה להתקיים, דבמחלוקת לשם שמים לכולם יש מטרה אחת לשם הקב"ה, ולכך סופה להתקיים, משא"כ כשאינה לשם שמים כל אחד כוונתו לטובת עצמו, ולכך אין סופה להתקיים.

והחת"ס ביאר מה שכתוב (ברכות דף סד.) "ת"ח מרבים שלום בעולם", דכיון שבעולם שונאים את התלמידי חכמים, ממילא כולם עושים שלום כדי להלחם בתלמידי חכמים.

בוקר יודע ה' את אשר לו וגו' (ט"ז. ה')

בטעמא דקרא הקשה דלמה הוצרך לנס זה, והא בלא"ה ידעו שמשה הוא הצודק, ע"י המן שנפל אצלם בריחוק, ותירץ שבאמת בזמן מחלוקתם על משה לא ירד מן עי"ש.

עוד תירץ שאם היה הסימן ע"י שהמן ירד אצלם בריחוק, היו יכולים לטעון שהטעם שירד אצלם בריחוק הוא משום שלא עשו מלחמה במשה מספיק לשם שמים ולכך הוצרכו לנס אחר, ובתירוצו השני יש לעיין דהיה להם לידע מכך שאצל משה נפל בקירוב שהוא הצודק, וצ"ע.

רב לכם בני לוי (ט"ז. ז')

פירש רש"י וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, עינו הטעתו וכו'. וצ"ע מנליה לרש"י שקרח פקח היה, ושמעתי לבאר ע"פ מה דאיתא בסנהדרין (דף נב.) דבשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהם שר של גהינם שיניו, ופירש רש"י דקרח החניף להם באכילה ושתייה, ומבואר שקרח שיחד את המאתים חמישים במאכל ומשתה, ואחר שקבלו שוחד נתעוורו, והשוחד מעור עיני חכמים, אבל קרח לא קיבל שוחד, וא"כ נשאר פקח ומה ראה לשטות זו.

בעיקר דברי הגמ' דבשביל שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהם שר של גהינם שיניו, יש להעיר דחזינן כאן יסוד גדול, שאע"פ שעשו מעשה גדול שכפרו בתורת משה, מ"מ נתבעו על האכילה והשתייה שבהתחלה, וחזינן שהתביעה היא על ההתחלה, והארכנו בזה לקמן (י"ז. ג.).

העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (ט"ז. י"ד)

צ"ע דהא לעיל (פסוק י"ב) אמרו "לא נעלה", ומ"ט חזרו ואמרו כן, וביאר הגר"ז דמשה קרא להם שיעלו אליו מצד ב' דברים, הא' שהוא ראש הסנהדרין, והב' שהוא מלך, ולזה השיבו "לא נעלה" מצד ראש הסנהדרין, ואף מצד "כי תשתרר עלינו" דהיינו מלך ג"כ "לא נעלה".

אל תפן אל מנחתם (ט"ז. ט"ו)

פירש רש"י והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי ציבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו. וצ"ע דבפסוק כתוב אל תפן אל מנחתם, ורש"י פירש שאל תפן אל התמיד, והביאור בזה דרש"י פירש כוונת הפסוק מנחתם למנחות שמקריבים עם התמיד, אמנם אכתי קשה דהו"ל לומר אל תפן אל התמיד עצמו, ומאי טעמא אמר כן על מנחת התמיד.

לא חמור אחד מהם נשאתי (שם)

פירש רש"י אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם ולא נטלתי אלא משלי ע"כ. במגילה (דף טו.) מובא ששינו לתלמי המלך "לא חמד אחד מהם נשאתי", ופירש רש"י שהסיבה ששינו לו כדי שלא יאמר שחמור לא לקח אבל דברים אחרים לקח, ונתבאר לעיל בפרשת שמות (דף כו.) לפרש באופן אחר ע"פ דברי רש"י כאן שאפילו החמור שהיה לו במצרים לא לקח, ושם כתוב "וירכיבם על החמור", ושינו וכתבו "לנשא בני אדם", וכיון ששם לא כתוב חמור לא שייך הכא שיכתבו חמור.

כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי
(ט"ז. כ"ח)

ביאר הגרי"ז דקרח כפר בבי' דברים, הא' בנבואת משה, והבי' בתורה מן השמים, וע"ז השיב לו משה רבינו כנגד מה שכפר בנבואת משה "כי ה' שלחני", וכנגד מה שכפר בתורה מן השמים "כי לא מלבי", ובטעמא דקרא כתב שטענו שהוא התפלל שייבחר אהרן, והיה טענתם מדוע לא התפלל עליהם שגייכ יעבדו, והשיב "כי לא מלבי".

אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני (ט"ז. כ"ט)

צ"ע דאף אם ימותו כולם כאחד כמות כל האדם ולא ע"י בריאה משונה, ג"כ יהיה הוכחה שה' שלחו, דהא אם הם צדיקים מה הטעם שימותו כולם כאחד. ובעלי המוסר מבארים בזה דא"י מוכרח דימותו משום שה'

שלחו, דשמא ימותו משום עצם המחלוקת, או דשמא ימותו משום שהם פגעו במשה, ואף אם טענתם נכונה מ"מ נענשים על פגיעתם בו, ולכן א"י הוכחה אלא רק אם בריאה יברא ה'.

ותפתח הארץ את פיה וגו' ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמישים ומאתים איש מקריבי הקטורת (ט"ז. ל"ב-ל"ה)

נראה לבאר דהטעם דעדת קרח נבלעו, משום דהם ערערו על עצם המינויים של משה ועל הכהונה, ובכך רצו לשנות סדרי בראשית, לכך שינו להן את סדרי בראשית, והטעם דהמאתים וחמישים איש מקריבי הקטורת נשרפו, משום שהדליקו אש זרה אשר לא צוה ה', וכמבואר שהיו בכורות ורצו לעבוד כמו שהיה בתחילה, וקרח שהיה משניהם, כי הרי גם היה בכור, ולכך יש מ"ד (סנהדרין דף קי.) שהיה גם מהשרופים וגם מהבלועים.

ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים (י"ז. כ"ג)

הגרי"ז דייק דגם לאחר שהיה שקדים, מ"מ נשאר פרחים, דכך נקבע צורתו של המטה שיהיו בו פרחים ציצים ושקדים, וע"פ זה תירץ קושית התוס' ישנים ביומא (דף יב.) למה נזכר שנגזו מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, והרי כבר גמל שקדים ולא היה לו להזכיר פרחים, ועי"ש מה שהביא עוד מהילקוט.

לך נתתם ולבניך ולבנותיך אתך לחק עולם (י"ח. י"א)

צ"ע דבשלמא הבנות שנולדו לאחר שנמשחו שפיר אכלו, אבל הבנות שנולדו קודם שנמשחו כיצד אכלו, וכתב החזו"א (אהע"ז סי' קמ"ח לדף לו.) שבנות אוכלות מכח אביהן ואפילו בנות גדולות, וע"ע מה שנתבאר בזה בפרשת תצוה.

משיא רבינו ראש הישיבה שליט"א

בנינוס חיזוק של ארגון דרשו - כ"ב סיון תשפ"א

ברוך הבא בשם השם, יש לנו ב"ה את השמחה לפגוש פה שוב את רבי דוד הופשטטר, אחד מהספיחים של הגזירות בשנה האחרונה, שלא זכינו שרבי דוד יבוא, הוא היה מגיע מפעם לפעם לחזק את כולם עם השמחה והחיוך שלו עם כל המרץ זה השפיע על כולם, וזה היה חסר בשנה האחרונה ב"ה מקווים שעכשיו יתחדש חדש ימינו כקדם.

רבי דוד דיבר על חטא המרגלים, הרמב"ן שואל מה היה החטא הם אמרו מה שהם ראו, הרי היה שמה ערים בצורות וילידי ענק הכל היה שם, אחד הדברים אומר הרמב"ן מילה אחת הם לא היו צריכים לומר, [בשביל זה ארבעים שנה הסתובבו במדבר], אמרו אפס, אפס פירושו שזה בלתי אפשרי זה הם לא היו צריכים לומר היו צריכים לומר עלה נעלה, אם אנחנו רואים מה שדרשו עושים אין אצל רבי דוד המושג הזה אפס אין דבר בלתי אפשרי, עלה נעלה עוד מסגרת עוד תוכנית עוד הרבצת תורה אין מגבלות כל מה שצריך.

הזכירו פה את התוכנית של דף הכולל, באמת זה לא היה רעיון שלי, פנו אלי אברכים רבים עם השאלה "למה נגרע" אנחנו באמת רוצים ללמוד ש"ס אבל כידוע שהדף היומי מדובר שיהיה מחוץ לסדרים הקבועים והם רוצים ללמוד בכלל עם החברותא בזמן כמו שלומדים את המסכת ולהשאיר את השישי שבת את הבין הזמנים או לחזרות או לדברים האחרים, לא ידענו אם בכלל אפשר לבוא עם כזה דבר אחרי שהרבה שנים לומדים את הדף היומי, לבוא עם דבר חדש, אבל אחרי שקיבלנו ממך שר התורה שליט"א את התמריץ הגענו לרבי דוד והוא אמר אם צריך אנחנו עושים את זה הוא לקח על עצמו את התוכנית הזאת, ואפשר לומר שיש סייעתא דשמיא עצומה בכל מקום אנחנו מגלים שאפילו לא ידענו כמה לומדים את זה, בכל המקומות יש קבוצות יש חברות שלומדים ויש שיעורים ולומדים את הדף כמו שצריך ובעז"ה יגמרו את הש"ס, כמובן יש הרבה שלא עושים את המבחנים, אבל הכל בזכות שזה רבים וכשיש איזה סדר מסודר זה תופס את כולם, וזה הכל זכותו של רבי דוד של דרשו שהם היו הנחשונים שקפצו לתוכנית הזאת בין כל התוכניות.

הקב"ה יעזור שבאמת דרשו יוכלו להמשיך הלאה עם כל התוכניות שלהם תורה הלכה, אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, המטרה של הכל כמו שהבנתי מרבי דוד שלא יהיה אחד שיחסר לו כמו שמכינים איזה דבר ודואגים שיהיה לכולם בחורים אברכים בעלי בתים, אין היום מישהו שחסר לו מסגרת בין מי שמחפש הלכה מי שמחפש דף היומי כל מה שצריך זה המטרה הגדולה.

הקב"ה יעזור שיתרבו הספסלים וימשיכו הלאה ויגדלו המפעלים כמו ששמענו עכשיו שבעז"ה יש הרבה תוכניות, חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, הקב"ה יעזור לכולם, רבי דוד גם זכה שיש לו אנשים תחתיו מסורים ממש יומם ולילה, שכל התוכניות שלו יצאו לפועל, ממש משתומם תמיד לראות איך שהכל עומד בצורה מופלאה ביותר, לפעמים יש לחץ של זמן והכל עושים על הצד היותר טוב רואים לכל אורך הדרך את הסייעתא דשמיא, אנחנו מתפללים להקב"ה שיאריך ימיו ושנותיו וכל הדברים הטובים ימשיכו ונזכה כולנו להרבות כבוד שמים ובעז"ה יתברך שנזכה לגאולה במהרה בימינו אמן.

הגליון השבוע לע"נ הרבנית הצדקנית

מרת טובה גיטל בת הגאון ר' הלל שיינין ע"ה א"ח להגאון ר' נחום שליט"א

גלב"ע אדר"ח תמוז תש"פ, ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות והערות ולקבלת הגיליון 0556777668 ובמייל - RS244244@gmail.com